

Криза ідентичності та розкол антикомуністичного об'єднання «Солідарність» як наслідок політичних і персональних розбіжностей у русі в 1989–1990 роках

Досліджується внутрішня політична і ідеологічна криза демократичного руху «Солідарність», його розкол, причини і передумови створення багатопартійної системи в Польщі в 1989–1990 роках. Аналізується роль та місце Л.Валенси та Т.Мазовецького у політичних процесах Республіки Польща. Висвітлено трансформаційні процеси в профоб'єднанні у контексті боротьби за владу і розбудови демократичної польської держави. Доведено, що розпад «Солідарності» і створення системи багатопартійності заклали умови політичної диференціації і дали поштовх для розвитку громадянської культури.

Ключові слова: вибори, політична боротьба, політична партія, реформи, Солідарність, уряд.

Незалежну самоврядну професійну спілку (НСПС) «Солідарність» не можна вмістити в рамки жодних традиційних класифікацій, оскільки був не лише профоб'єднанням, а й великим суспільним рухом, антикомуністичним повстанням і революцією. Характерною рисою антитоталітарного руху «Солідарність» був пацифізм, який проявлявся у відмові застосування силових рішень. Діяла ця організація у масштабі усієї країни і народу, спираючись на принципи громадянської солідарності, а також на моральні християнські цінності у громадському житті.

Досвід Польщі у проведенні демократичних та ринкових реформ, що започаткували відомі діячі антикомуністичної опозиції і, зокрема, «Солідарності», є актуальним також для України. Посилення впливу політичних і громадських організацій на демократизацію держави значною мірою відображає рівень здатності суспільства до поступального розвитку. Становлення інститутів громадянського суспільства в Україні вимагає створення автономних, незалежних від державної влади, суспільних структур, що й потребує запозичення польського досвіду демократичних перетворень.

Питання розколу профоб'єднання «Солідарність» на рубежі 80–90-х рр. ХХ ст. є мало досліджуваним, хоча за останні роки українська історична полоністика здійснила вагомі кроки, спрямовані на дослідження даної теми. Причини і передумови розпаду політичних об'єднань, особливо після приходу до влади, в сучасному світі є актуальними проблемами. Тому це питання залишається важливим і у ХХІ ст., як основа життєдіяльності політичної системи держави.

У даній статті досліджено питання ідентичності НСПС «Солідарність» у досліджуваній період, зокрема, що вона являла собою: профспілку, політичний чи громадянський рух чи політичну партію.

Українська і європейська історіографія нагромадила значний досвід у вивченні комплексу проблем суспільно-політичної історії країн Центрально-Східної Європи новітнього періоду. Одночасно кризові явища і розпад руху «Солідарність» у контексті вивчення політичних процесів у країнах колишнього соціалістичного табору потребують вивчення і переосмислення.

На увагу дослідника заслуговують праці російських вчених Л.Ликошиної [2] і Б.Філіппова [7, 8], в яких досліджується політична, економічна і соціальна ситуація у Польщі в процесі творення новітньої польської держави. Розгляд окремих аспектів даної теми мають певний науковий інтерес і, безумовно, сприяють розкриттю проблеми.

Процес приходу до влади «Солідарності», початок системних реформ та розкол демократичного руху ґрунтовно висвітлено у працях Р.Бойса [9], А.Дудека [11]. Їх автори спробували проаналізувати причини кризи в профоб'єднанні, еволюцію суспільних поглядів і прорахунки керівництва профспілкового руху в політичній і економічній сферах.

Органічно важливою складовою частиною дослідження є тогочасні періодичні видання, зокрема, «Gazeta wyborcza», «Tygodnik «Solidarność», «Życie Warszawy», що містять значний інформаційний, аналітичний і статистичний матеріал, який характеризує різні сторони політичного життя в Польщі на рубежі 80–90-х рр. XX ст.

Непересічне значення для дослідження проблеми має мемуарна література, спогади свідків і учасників суспільно-політичного життя країни у досліджуваний період. Серед них слід назвати: Л.Валенсу [19], Я.Качинського [10], Б.Геремека [13], А.Міхніка [15], А.Квасневського [14].

Основним завданням цієї статті є спроба висвітлити трансформаційні процеси в профоб'єднанні у згаданий період в контексті боротьби за владу і розбудови демократичної польської держави. Така постановка питання вимагає системного аналізу кризи і розпаду демократичного руху «Солідарність».

Перемога опозиції на парламентських виборах 1989 р. в повній мірі була особистою перемогою Л.Валенси. Більшість тих, хто голосував за кандидатів від передвиборчого блоку «Громадянський комітет «Солідарність», голосували за Л.Валенсу. Виникнення на хвилі перемоги єдності нації символізував і підтримував той же Л.Валенса. Ця єдність була емоційною, тимчасовою і нетривкою. Так і «Солідарність», яка, за словами А.Міхніка, являла собою «політичний синтез, перш за все, конкуруючих між собою орієнтацій» [15, с.111]. Враховуючи це, радники Л.Валенси запропонували перетворити виборчий блок в партію, спираючись на яку уряд «Солідарності» зможе з найменшими проблемами вивести країну з кризи. У цієї програми був один єдиний мінус. Все це будувалось з розрахунку на непорушний авторитет Л.Валенси і його готовність слідувати цьому плану [15, с.113].

Чи будував Л.Валенса демократію для себе, щоб утримуватися при владі, як вважає його колишній прес-секретар Я.Курський, або він керувався політичним чуттям, що свідчило про те, що така величезна конструкція, як передвиборчий блок «Громадянський комітет «Солідарність» нежиттєздатна, сказати важко. Одне є безсумнівним: така політична єдність могла існувати недовго і виключно за рахунок авторитету Валенси. Боротьба проти спроб створення нової партійної монополії дозволила проявитися різним ідейним тенденціям в опозиції, які побачили в групі Геремека – Куроня – Міхніка загрозу для своїх політичних планів. Першими блок покинули політичні представники селянства. Інші частини блоку також різнилися за ідеологічними ознаками: праву представляла Християнсько-демократична партія (лідер Я.Качинський), ліву – Демократична унія (Т.Мазовецький), що об'єднувала в своїх лавах католицьку інтелігенцію (А.Халль) і соціал-демократично орієнтованих колишніх членів польської об'єднаної робітничої партії – ПОРП (Я.Куронь) [8, с.34]. Формальна єдність між ними зберігалася до відкритого протистояння між Л.Валенсою і Т.Мазовецьким та початком президентської компанії.

Політична боротьба серед керівництва колишньої опозиції пройшла для суспільства майже непомітною. Більше емоцій в суспільстві викликала проблема вірності рішенням «круглого столу». Населенню країни вона була піднесена як суперечка про долю майна колишньої ПОРП і «номенклатурних компаній». Ця суперечка між «правими» і «лівими» демократами в Сеймі спровокувала перші протестні акції проти уряду, які відзеркалили всезростаюче незадоволення населення труднощами переходу країни до ринкової економіки.

Проблема долі рішень «круглого столу» виникла одразу ж після самоліквідації ПОРП в січні 1990 р. Соціал-демократія Республіки Польща (лідер А.Квасневський), яка проголосила себе її правонаступницею, не зуміла схилити на свій бік більшість членів колишньої ПОРП, тобто, 2 млн. чоловік і перетворилась в маловпливову політичну партію [2, с.20]. Перебування її в парламенті і уряді ґрунтувалося виключно на вірності Т.Мазовецького рішенням «круглого столу». Гарантом угоди були збройні сили. Як тільки з'ясувалося, що вони не мають наміру захищати партійне майно і «номенклатурні компанії», ця угода в очай Л.Валенси перетворилася в клаптик паперу [16, с.23]. Захищаючи його принципи уряд став об'єктом різкої критики, основні положення якої були використані Л.Валенсою під час його передвиборчої кампанії.

Політичний конфлікт 1990 р. зі сторони виглядав як суперечка між Л.Валенсою і Т.Мазовецьким про компетенцію, тобто, про те, кому належить право прийняття політичних і державних рішень. Цей конфлікт зародився в перші дні формування уряду Т.Мазовецького і був винесений на публічне обговорення в статті П.Вежицького «Сім'я, свита і двір» [17, с.1] в грудні 1989 р. та публічно визнаний сторонами в черв-

ні-липпні 1990 р., На сторінках польської і закордонної преси суть конфлікту зводилась до особистих амбіцій Л.Валенси. Крім того, мова йшла про вибір шляхів подальшого розвитку країни.

Доленосний конфлікт розвивався наступним чином. Враховуючи зростання антикомуністичних настроїв в країні, Л.Валенса блокував спроби групи Б.Геремека – Я.Куроня сформувати коаліційний уряд разом з реформаторами від ПОРП. Замість цього було створено коаліційний уряд на чолі з Т.Мазовецьким, в якому ні ПОРП ні «Ліві» з «Солідарності» не мали вирішального впливу [7, с.83]. Сам Л.Валенса від посади прем'єра відмовився. Ставши головою уряду, він автоматично перетворився б з політичного арбітра в одну зі сторін конфлікту між реформаторами і робітниками, що безсумнівно послабило б можливості проведення реформ. Більше того, Валенса виходив із можливості падіння перших кабінетів «Солідарності» в боротьбі за реформи, що робило життєво необхідним збереження за ним його позиції арбітра. В цій ситуації на роль «слухняного його волі прем'єра» він висуває Т.Мазовецького [15, с.83–91].

На цей час Т.Мазовецький був позбавлений активної участі в прийнятті рішень в керівництві «Солідарності», що дозволяло Л.Валенси вирити в збереження своєї позиції. Та він прорахувався. Мазовецький формував уряд і програму його дій так, наче ні Л.Валенса, ні група Б.Геремека в парламенті впливу не мали. Можна з упевненістю сказати, що він вів себе так, наче він був прем'єром в демократичній парламентській державі, був обраний на демократичних виборах і мав міцну парламентську більшість, головою якої він був [8, с.36]. Насправді нічого із необхідних для такої позиції компонентів в нього не було. І це була реальність, з якою нові керівники Польщі не бажали рахуватися. Можливо, все це не мало злої волі і правий Б.Геремек, зазначаючи, що через справи і турботи вони забували своєчасно інформувати Л.Валенса про приготування і прийняття рішень [13, с.343]. Так виникли три центри прийняття рішень: уряд, депутатська фракція «Солідарність» і керівництво НСПС «Солідарність» в Гданську, персоніфіковані в Т.Мазовецькому, Б.Геремеку і Л.Валенси.

Пропонуючи Мазовецького на посаду голови уряду, Л.Валенса вважав, що має інші можливі кандидатури, зокрема Б.Геремека і Я.Куроня. Т.Мазовецький також розумів правдиві інтереси Л.Валенси і ще в той день, коли отримав пропозицію очолити уряд. Він мав розмову з секретарем Л.Валенси К.Пушею, в якій зазначав: «Пане Кшиштоф, як бути прем'єром, маючи з одного боку Валенса, а з іншого Ярузельського?» [15, с.87]. Т.Мазовецький від початку урядування вирішив демонструвати свою незалежність від провідника «Солідарності», зокрема, під час створення уряду, намагався ігнорувати оточення Валенси. Така ситуація, звичайно, прискорила розвиток конфлікту.

Демонстраційна самодіяльність прем'єра дуже бентежила Л.Валенсу. Тому, не зважаючи на заперечення Т.Мазовецького, Л.Валенса призначає головним редактором «Тигодніка «Солідарність» Я.Качинського. Звичайно, призначаючи Я.Качинського, Л.Валенса демонстрував прем'єрові своє незадоволення і показав, хто має найбільший вплив у «Солідарності». Але виявилось, що Я.Качинський має також свої далекосяжні плани, для якого посада редактора була початком реалізації плану створення нової політичної формації. Разом з тим, група А.Міхніка і Б.Геремека, яка гуртувалася навколо «Газети виборчої», засудила антидемократичні дії Л. Валенси, і одночасно розпочала підтримку Т.Мазовецького. З того часу «Газета виборча» стала головним – хоча неформальним – друкованим органом уряду Т.Мазовецького, антагоністом уряду став «Тигоднік «Солідарність».

Л.Валенса спровокував ескалацію конфлікту своєю публічною заявою, що є помилкою надання урядові надзвичайних повноважень, які стосуються економічних реформ і змін в державній адміністрації. «Ситуація в країні погіршилася, час завершується, кредит суспільної довіри майже вичерпано, а впроваджені владою зміни не позитивні і оцінені як занадто повільні» [11, с.98–99]. Ця заява Л.Валенси стала початком публічних атак на уряд, з часом все більш виразніших і гостріших. Таким чином, Л.Валенса став головним реалізатором стратегії прискорення, головним автором якої був Я.Качинський. «Потрібно було розпочати категоричні дії, – згадував пізніше Я.Качинський, – заборонити ПОРП і взяти владу над апаратом примусу, арештувати керівників безпеки і партії, захопити і опломбувати архів Центрального Комітету, Міністерства внутрішніх справ і Міністерства національної оборони. Потрібно було затримати процес амністування партноменклатури і розпочати системне повернення втраченої власності» [10, с.26]. Разом з тим, багато людей не згодні з еволюційною тактикою Т.Мазовецького почали вважати Л.Валенсу єдиним політиком, що зможе дійсно боротися зі спадком ПНР.

Уряд Т.Мазовецького вирішив відмовитися від пропозиції Л.Валенси. Звичайно, у випадку поразки програми Л. Бальцеровича, відповідальність і так падала на уряд, незалежно від того, чи мав він особливі повноваження, чи ні.

До подальшого погіршення стосунків призвела справа виборів до органів місцевого самоврядування. Т.Мазовецький, якого все гостріше критикували на сторінках «Тигодніка «Солідарність» за брак політичних реформ, вирішив виступити з ініціативою скорочення строку повноважень існуючих місцевих влад. Про свою пропозицію він поінформував Л.Валенсу під час зустрічі 14 січня 1990 р., а публічно мав оголосити їх через чотири дні у Сеймі. Тим часом, 16 січня Л.Валенса публічно заявив: «Зміни, що настануть швидко, не обіцяють шансу їх ефективного, швидкого впровадження. Не бачу іншого виходу, як звернутися до Сейму і уряду Республіки Польща про прискорення терміну виборів до органів місцевого самоврядування» [9, с.271]. Я.Качинський оцінив його дії як «шедевр злостивості» [11, с.100].

Початок страйків в березні 1990 р. спонукав Л.Валенсу виступити з критикою політики уряду і гаслом про прискорення реформ. Негативна реакція уряду і керівництва Громадянського депутатського клубу «Солідарність» примусили Л.Валенсу відкинути існуючий політичний консенсус і закликати до проведення президентських виборів. Перш за все мова йшла про те, що і уряд, і «Солідарність» все більше втрачали свій престиж у суспільстві. За даними Центру дослідження суспільної думки, у грудні 1989 р. уряд підтримували 83% опитаних, в березні 1990 р. – 49%. Якщо в листопаді 1989 р. «Солідарність» підтримували 89% опитаних, то в березні 1990 р. – лише 47%. Все частіше почали з'являтися на стінах гасла типу: «Комуна, повернись!» [12, с.1]. Всі спроби «Солідарності» дистанціюватися від уряду не приносили успіху. В очах населення вони були урядом «Солідарності», а не урядом, що складався з людей «Солідарності», як намагалися переконувати керівники профоб'єднання. Збільшення помилок в урядовій політиці робило союз з Кабінетом Міністрів небезпечним і для «Солідарності» і для Л.Валенси.

7 квітня Я.Качинський, на сторінках «Життя Варшави» підтвердив, що провідник «Солідарності» зацікавлений у висуненні своєї кандидатури на посаду президента [20, с.1]. Про президентські амбіції Л.Валенси чутки ходили вже давно, але їх офіційне оголошення розпочало нову фазу конфлікту.

Л.Валенса був незадоволений заявою Я.Качинського, бо вона розкрила його плани саме перед II Всепольським з'їздом делегатів НСПС «Солідарність», який відбувся у Гданську 19–24 квітня. Президентські плани могли зашкодити йому в очах делегатів і ускладнити переобрання на посаду керівника профоб'єднання. Але кандидатуру Л.Валенси підтримала переважна більшість делегатів [18, с.1].

Оголосивши на з'їзді про бажання балотуватися на президентських виборах, Л.Валенса почав відкриту політичну боротьбу, одним із наслідків якої стала суперечка про його особистість і його роль в польському політичному житті. Гострота, з якою велася боротьба, дозволила відкрито проявитися старим протиріччям в таборі «Солідарності», старим симпатіям і антипатіям, виявити деякі з таємниць прийняття рішень в керівництві «Солідарності».

Свою виборчу кампанію Л.Валенса вів професійно, чим відрізнявся від нездатного спілкуватися з масами Т.Мазовецького. Про його талант трибуна краще за все говорить зустріч зі студентами міста Кракова, тобто з енергійною і ворожо налаштованою до нього аудиторією. Він зумів примусити їх слухати себе. Гасла і форма проведення виборчої кампанії спровокували низку звинувачень на адресу Л.Валенси: в популізмі, в антисемітизмі і в ворожому відношенні до інтелігенції [8, с.39].

Як відомо, президентські вибори Л.Валенса виграв лише у другому турі 9 грудня 1990 р. і став першим демократично обраним президентом Речі Посполитої Польської. Свої президентські регалії він отримав від Р.Качаровського, польського президента у вигнанні. Тим самим була відновлена, знищена комуністами, спадковість влади з 1918 р., а період 1944–1989 рр. був просто викреслений з історії. Нова Польська Республіка почала називатися Третьою.

Інше питання, якою ціною йому дісталася ця перемога. За Л.Валенсу в першому турі проголосувало лише 6,5 млн. з 27,5 млн. виборців. Це означало, як зауважував на сторінках «Газети виборчої» Е.Скальські, що Л.Валенса вже не є «безсумнівним керівником величезної більшості свого народу, якого визнає весь світ, як представника Польщі, однозначним політичним авторитетом і арбітром у внутрішніх суперечках» [12, с.1].

В цьому сенсі політична боротьба і президентська кампанія 1990 р. нанесла відчутного удару по політичній системі Польщі. Були підірвані позиції всіх існуючих національних авторитетів – церкви, «Солідарності», інтелігенції, Л.Валенси, його здатність виступати в якості арбітра і гаранта існуючих і майбутніх політичних і соціальних конфліктів.

Разом з тим, це стало кінцем епохи «Солідарності» як громадського руху, в історії Польщі. А з часом і кінцем політичної кар'єри більшості діячів профоб'єднання.

Розпад табору «Солідарності» був неминучим і не важким для передбачення. Великий суспільний рух протесту проти комунізму об'єднав дуже багато різних політичних течій. На рубежі 1989–1990 рр. щоразу виразніше почали проявлятися у ньому дві течії. Перша мала характер ліберальний і світський, вбачаючи головну загрозу у націоналізмі і клерикалізмі польського суспільства. Друга течія була близькою до католицької церкви, головним ворогом для них були посткомуністи, які мали занадто великий економічний і політичний вплив на життя країни. Для прибічників першої течії, розпад ПОРП означав фактичний кінець війни з комунізмом, але для їх антагоністів, лише кінцем першого з етапів цієї війни. У такій ситуації всі спроби штургового підтримування єдності «Солідарності», в основному з приводу можливості проведення реформ, були приречені на невдачу. Розпад табору «Солідарності» відкрив дорогу до побудови нормальної парламентської демократії, базуючою якої стали політичні партії. Водночас масштаби дезінтеграції засвідчили, що суспільство незадоволене діями провідних діячів «Солідарності», доказом були парламентські вибори 1991 р. Шкодила також надмірна персоналізація конфлікту. Особисті образи лідерів призвели до того, що різні постпозиційні течії «Солідарності», не лише не стали союзниками, але проводячи взаємні напади підірвали авторитет профорганізації. Така ситуація, звичайно, рано чи пізно мала призвести до політичного занепаду всіх спадкоємців «Солідарності».

Власне, з часу легалізації, «Солідарність» вже не існувала як реальна сила на підприємствах. Відновлена в рамках профспілкового плюралізму, вона не мала широкої соціальної підтримки. Навіть після переконливої перемоги на виборах 1989 р. чисельність «Солідарності» не досягла і 2 млн. членів. Криза ідентичності, яку переживала в ті роки «Солідарність», пов'язана перш за все з необхідністю визначити своє відношення до реформ. Сконцентровані на ураженні кризою підприємствах важкої промисловості, її члени об'єктивно повинні були виступати як ударна сила ворогів радикальних реформ.

Під час виборів 1989 р. «Солідарність» діяла як централізована політична партія. Пізніше ці функції перебрали на себе місцеві громадські комітети, депутатські клуби і нові партії. Функція профспілки – захист соціальних інтересів трудящих. А в умовах банкрутства підприємства? Саме це питання, що залишалося без відповіді, та ініційовані керівниками профоб'єднання радикальні економічні реформи, з якими у робітників виникають асоціації з «Солідарністю» і стримувало, перш за все, збільшення чисельності профоб'єднання. Іншою принципово важливою причиною було посилення критичного відношення до керівництва «Солідарності» з боку рядових членів. Як зазначалось тоді на сторінках «Тижодніка «Солідарність»: «жінки в чергах у крамницях почали говорити про лідерів профоб'єднання так, як вони говорили раніше про керівників ПОРП – «вони» [13, с.15].

Створення нового демократичного уряду на чолі з Т.Мазовецьким призвело до кардинальної зміни суспільно-політичного устрою, незворотних економічних перетворень, реформи адміністративної системи і місцевого самоврядування, змін у структурі прийняття владних рішень, створило умови для розвитку громадянського суспільства. Разом з тим, свобода, плюралізм і закінчення боротьби з комуністичним режимом виявили ознаки розколу в русі, що особливо проявились під час президентських виборів 1990 р. Розпад «Солідарності» і створення системи багатопартійності заклали умови політичної диференціації і дали поштовх для розвитку громадянської культури.

Список використаних джерел

1. Кені П. Карнавал революції. Центральна Європа 1989 року. – К., 2006. – 472 с.
2. Льюкошина Л.С. Александр Квасневский: Политический портрет. – Москва, 2001. – 211 с.
3. Ротшильд Д., Уїнґфільд Н. Повернення до різноманітності: політична історія Східно-Центральної Європи після Другої світової війни. – К., 2004. – 384 с.
4. Телегуз А.В. Антитоталітарна демократична революція «Солідарності» на тлі суспільно-політичної та економічної кризи комуністичного режиму (1980–1990 рр.). – К., 2012. – 195 с.
5. Телегуз А.В. Роль незалежної самоврядної професійної спілки «Солідарність» у творенні новітньої польської держави (1980–1991 рр.): дис. канд. іст. наук: спец. 07.00.02. – К., 2009. – 230 с.

6. Тисменяну В. Поворот у політиці. Східна Європа від Сталіна до Гавела. – К., 2003. – 336 с.
7. Филиппов Б.А. За кулисами президентских выборов в Польше // Актуальные проблемы Европы. – Москва, – 1991. №2. – С.78–93.
8. Филиппов Б.А. Политический портрет Леха Валенсы. – Москва, 1992. – 218 с.
9. Boys R. Nagi prezydent. Życie polityczne Lecha Wałęsy. – Londyn, 1995. – 271 s.
10. Czas na zmiany. Z Jarosławem Kaczyńskim rozmawiają Michał Bichniewicz i Piotr M. Rudnicki. – Warszawa, bdw. – 186 s.
11. Dudek A. Pierwsze lata III Rzeczypospolitej 1989–1995. Zarys historii politycznej Polski. – Kraków: «GEO», 1997. – 400 s.
12. Gazeta wyborcza. – 14.05.1990.
13. Geremek B., Żakowski J. Rok 1989: Geremek opowiada. Żakowski pyta. – Warszawa, 1990. – 382 s.
14. Kwaśniewski A. Wystąpienie w 10 rocznice obrad «Okrągłego Stołu» // Życie Warszawy. 6.02.1999.
15. Michnik A. Diabeł naszego czasu. Publicystyka z lat 1985–1994. Wybór i wstęp Romanowski A. – Warszawa, 1995. – 464 s.
16. Tajemna współpraca. Jak upadła PRL. M. Rogulski w rozmowie z W. Swietłowem, kierownikiem sekcji polskiej w KC Komunistycznej Partii Związku Sowieckiego lat 1980 – 1989. – Warszawa, 1993. – 153 s.
17. Tygodnik «Solidarność». – 15.12.1989.
18. Tygodnik «Solidarność». – 27.04.1990.
19. Wałęsa L. Droga nadziei. – Kraków, 1989. – 305 s.
20. Życie Warszawy. – 7. 04. 1990.

Чернега П.М., Телегуз А.В. Кризис идентичности и раскол антикоммунистического объединения «Солидарность» как следствие политических и персональных разногласий в движении в 1989–1990 годах

Исследуется внутренний политический и идеологический кризис демократического движения «Солидарность», его раскол, причины и предпосылки создания многопартийной системы в Польше в 1989–1990 годах. Анализируется роль и место Л.Валенсы и Т.Мазовецкого в политических процессах Республики Польша. Освящены трансформационные процессы в профобъединении в контексте борьбы за власть и развития демократического польского государства. Доказано, что распад «Солидарности» и создание системы многопартийности заложили условия политической дифференциации и дали толчок для развития гражданской культуры.

Ключевые слова: выборы, политическая борьба, политическая партия, реформы, Солидарность, правительство.

Chernega, P.M., Teleguz, A.V. The crisis of identity and split the anticommunist union «Solidarity» as a result of political and personal differences in the movement in 1989 – 1990 years

Investigate the internal political and ideological crisis of the democratic movement «Solidarity» and its divisions and reasons of the creation of a multiparty system in Poland in 1989–1990 years. The role and place of L. Walensa and T. Mazowiecki in the political process of the Republic of Poland. Deals with transformation processes in professional associations in the context of the struggle for power and democratic Poland. It is shown that the collapse of «Solidarity» and the creation of a multiparty political conditions laid differentiation and gave impetus to the development of civic culture.

Key words: elections, political struggle, political party, reform, Solidarity, Govt.